

УДК 37.01

Відповідальний за випуск: Варнавська І.В.

Друкується за рішенням Вченої ради Херсонського державного аграрно-економічного університету протокол №8 від 30 травня 2024 року

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за достовірність та об'єктивність наданої інформації

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна освіта: філософські, соціально-економічні, поведінкові аспекти»: збірник матеріалів (18 квітня 2024, м. Херсон-Кропивницький, Україна) / за заг.ред. Варнавської І.В. Херсон-Кропивницький, ХДАЕУ, 2024. 286 с.

Збірник містить матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасна освіта: філософські, соціально-економічні, поведінкові аспекти» за основними напрямками: теоретико-методичні аспекти сучасної освіти; комунікативна компетентність фахівця як соціально-філософський дискурс; стратегічні вектори розвитку освітнього простору та системи освіти в умовах сьогодення; соціально-економічні та науково-технічні детермінанти педагогічної інноватики в умовах глобалізації та інтеграції освітніх процесів; психолого-педагогічні фактори в системі освітньої діяльності та освітнього менеджменту; психологічні аспекти конкурентноспроможності фахівця в умовах воєнного та повоєнного часу; сучасні тренди розвитку психолінгвістики.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти та всім зацікавленим особам. За виклад, зміст, достовірність і грамотність опублікованих матеріалів відповідають автори.

УДК 37.01

@ ХДАЕУ, 2024

Організаційний комітет конференції

Кирилов Юрій Євгенович – доктор економічних наук, професор, ректор Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Грановська Вікторія Григорівна – доктор економічних наук, професор, перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Лавренко Сергій Олегович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Кириченко Наталя Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, декан економічного факультету Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Grzegorz Konieczny, Doctor of Social Science, Rector of WSHIU Academy of Applied Sciences, Poznan, (Poland);

Paulina Kolisnichenko, Doctor of Economic Sciences, Vice Rector for International Cooperation, WSHIU Academy of Applied Sciences, Poznan, (Poland);

Hanna Chumachenko Lasovska – Doctor of Philology, Master of Library and Information Science, Duquesne University, Pittsburgh, Pennsylvania (USA);

Anna Titova – PhD Economics, Institute for Statistics and Econometrics, Christian-Albrecht University of Kiel, (Germany);

Губені Юрій Едвардович – доктор економічних наук, професор, академік УАЕ, завідувач кафедри підприємництва та торгівлі Львівського національного університету природокористування;

Оран Марина Олегівна – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка;

Харченко Наталія Василівна – доктор психологічних наук, професор, професор кафедри психології і педагогіки дошкільної освіти Університету Григорія Сковороди в Переяславі;

Акімова Наталія Володимирівна – доктор психологічних наук, професор кафедри соціальних та поведінкових наук Херсонського державного аграрно-економічного університету, керівник ГО «Асоціація психологія бізнесу»;

Курбацька Лариса Миколаївна – кандидатка економічних наук, доцентка, деканеса факультету менеджменту і маркетингу Дніпровського аграрно-економічного університету,

Носов Павло Сергійович – кандидат технічних наук, доцент, завідувач кафедри інноваційних технологій та технічних засобів судноводіння Херсонської державної морської академії;

Аверчева Наталія Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри соціальних та поведінкових наук Херсонського державного аграрно-економічного університету;

Варнавська Інна В'ячеславівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри соціальних та поведінкових наук Херсонського державного аграрно-економічного університету

ЗМІСТ

<u>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ</u>	9
БІЛОВА О. В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ МАТЕМАТИКИ У ШКОЛІ ТА ЗВО В УМОВАХ РЕФОРМИ ОСВІТИ	9
БОРЯК І. В., СЕМЕНИШИН О. І. ВИКОРИСТАННЯ TED TALKS ДЛЯ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: МОЖЛИВОСТІ І ПЕРЕВАГИ	12
ГЛАВАЦЬКА Ю. Л. СОКРАТОВСЬКЕ ОПИТУВАННЯ ЯК ПРИЙОМ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	15
ГУБЕНІ Ю. Е, ЗЕЛІСКО Н. Б., РАЙТЕР Н. І. ДИНАМІЧНІ ТА СТРУКТУРНІ ЗМІНИ МОТИВАЦІЇ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТ	18
ДЕРІЙ Ж. В. ПРОЄКТНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У ПІДГОТОВЦІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	21
ДЯГИЛЕВА О. С., СВИРИДА В. С, ЮРЖЕНКО А. Ю. РОЛЬ І ЗНАЧЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ МОРСЬКІЙ ОСВІТІ	24
КАН О. Ю. AI IN ENGLISH LEARNING FOR HOSPITALITY STUDENTS	27
КОВАЛЕНКО О. М. ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ В ГЕОДЕЗІЇ ТА ЗЕМЛЕУСТРОЮ	30
КОНОНЕНКО Л. В., САВЧЕНКО В. М. СТАНОВЛЕННЯ «EDUCATION 5.0»: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	33
ЛЕВИЦЬКА А. І. ФІЛОСОФСЬКЕ ОБҐРУНТУВАННЯ АНТРОПОЛОГІЧНОГО МЕТОДУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ВІД ТРАДИЦІЙ ДО СУЧАСНОСТІ	36
МИНКІНА Г. О. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ	39
СОВАЧ К. О. РОЛЬОВА ГРА ЯК ПРОДУКТИВНА СТРАТЕГІЯ НАВЧАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ	42
СТЕЖКО З. В. У ЛАБИРИНТАХ ФІЛОСОФІЇ: ІСТИННІСТЬ ЧИ ВИДИМІСТЬ? (ОСВІТНІЙ ВИМІР)	45
СТРИКАЛЕНКО А. Ю., СТРИКАЛЕНКО Є. А. ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ В ДИСТАНЦІЙНИХ УМОВАХ	48
ТІТОВА А. С., СКІБІНА Т. І. РОЛЬ ТА ВИКЛИКИ АНАЛІЗУ ДАНИХ У НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ	52
ТРУХАЧОВА К. В. ДІЛОВА ГРА ЯК УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІНСТРУМЕНТ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ	55
<u>КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦЯ ЯК СОЦІАЛЬНО-ФІЛОСОФСЬКИЙ ДИСКУРС</u>	58
БІЛОКОПИТОВ В. В., ЕЛЬ ГУЕССАБ К., БІЛОКОПИТОВА Н. І. КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ЯК ІНТЕГРУЮЧИЙ СОЦІУМ ЧИННИК	58
ДРУЖЕНЕНКО Р. С. ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕТИКЕТУ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ЗВО ШЛЯХОМ АНАЛІЗУ КОРПОРАТИВНОГО ЛИСТУВАННЯ СТУДЕНТА І ВИКЛАДАЧА	61
IVANOVA N. BUSINESS COMMUNICATIONS: HOW UNDERSTANDING EVOLVES IN AN ERA OF CHANGE	64
КАЦАВЕЦЬ Р. С. МОВЛЕННЄВА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	67

3. Ковалинська І. В. Невербальна комунікація. Київ: Вид-во «Освіта України», 2014. 289 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/4631/1/I_Kovalynska_NC_GI.pdf.

*Дружененко Р. С. – к. пед. н., доцент
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна*

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ЕТИКЕТУ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ У ЗДОБУВАЧІВ ЗВО ШЛЯХОМ АНАЛІЗУ КОРПОРАТИВНОГО ЛИСТУВАННЯ СТУДЕНТА І ВИКЛАДАЧА

Пропонована проблема – на перетині щонайменше трьох наукових галузей: філософії, лінгвістики, лінгводидактики.

У філософських наукових концепціях вивчення етичності, етикету пов'язане з етикою як наукою, що вивчає мораль, суспільні або професійні норми поведінки (Аристотель, Платон, Сократ; І.Кант, Ф.Ніцше, Ф.Шлеємакер; А.Герасимчук, Ю.Палеха, О.Проценко та ін.).

У лінгвістиці феномен етичності обґрунтовано низкою наукових понять, наприклад: «мовна етика», «мовленнєвий етикет», «етикет ділового спілкування», «етичність мовлення», «етикетна фразеологія», «етикетний простір», «етикетний знак» тощо (Ю. Деревянко, В.Кононенко, О.Корніяка, С.Луців, Я.Радевич-Винницький, М.Стельмахович, Є.Чак та ін.).

Лінгводидактичний аспект представлено напрацюваннями, пов'язаними з проблемою формування культуромовної компетентності особистості, елементом якої є етикет ділового спілкування (Н.Бабич, Н.Голуб, С.Дубовик, А.Кринична, М.Огренич, А.Осепян, М.Пентиліук, Т.Плачинда, О.Семенов).

Мета нашої розвідки – осмислення етикету ділового спілкування як лінгводидактичної проблеми, що обумовлена специфікою навчання в закладах вищої освіти, зокрема особливостями мовної підготовки майбутнього фахівця.

Уважаємо, що одним із продуктивних шляхів формування етикету ділового спілкування є аналіз текстів корпоративних листів студента і викладача.

Чому задля формування навичок етикету ділового спілкування пропонуємо корпоративний лист? Назвемо декілька причин. По-перше, завдання формування етичності як ознаки культури мовлення здобувача вищої освіти, у тому числі навичок етикету ділового спілкування, відповідає змісту навчальної програми «Культура усного і писемного мовлення». По-друге, корпоративні листи – це короткі тексти, що репрезентують функційну мовну систему, об'єктивують рівень сформованої мовної компетентності здобувачів освіти. По-третє, аналіз живого корпоративного листування слугує (як виявилось) серйозним мотиватором у заохоченні студентів до написання грамотного ділового листа (їм цікаво читати, аналізувати й редагувати листи своїх однокурсників). Окрім цього, система вправ на основі корпоративних листів може слугувати надійним дидактичним матеріалом, що зумовлює ефективне формування навичок писемного ділового мовлення.

Аналіз ділових листів здобувачів вищої освіти показав незначний відсоток грамотно написаних текстів, що відповідають, з одного боку, усім літературним нормам, а з іншого – правилам етикету ділового спілкування. За нашими спостереженнями, здобувачі освіти припускаються орфографічних, пунктуаційних, лексичних, граматичних помилок. Щодо змісту, листи демонструють відсутність уміння студента висловитися логічно, точно, доречно. Часто листи не відповідають нормам ділового листування, позбавлені ввічливості, толерантності, делікатності, дотримання субординації тощо. Наведемо приклади корпоративних листів студентів різних спеціальностей:

1. Добрий вечір. Маю питання стосовно педагогічної практики. Я повинна буду відвідати 10 уроків української мови та літератури, а отже мені потрібно робити аналіз абсолютно всіх уроків чи лише окремих? Дякую.

2. Добрий день. Я вам написав учора, але ви не відповіли. Тому пишу сьогодні. Я в групі чув інформацію, що домашнє завдання треба виконати до завтра. Хочу сказати, що я не встигаю.

3. *Добрий день, це студентка групи ВТІ(1 курс). Сьогодні мене не було на парі, оскільки я була на занятті з музики. Чи могли б ви підказати яку практичну потрібно виконати, щоб отримати оцінку?*

4. *Вітаю, Ось робота, яку ми виконували на парі.*

5. *Добрий день! Це Гузар Дарія. Я не здала домашню роботу тому що, погано себе почуваю, та робила роботу яку треба було здати по датам, здам на цій неділі. Дуже вибачаюсь. Хотіла би запитати, чи все треба переписувати в зошит ? Та які роботи треба робити в енк ?*

6. *Доброго дня. Ви просили щоб я написала з приводу завдань бо у мене мало оцінок. Чи можу я доробити практичні та вам надіслати? Це виправить неприємну ситуацію з оцінками?*

Аналіз текстів листів підказує викладачеві напрям роботи у системі мовної підготовки майбутнього фахівця і переконує: корпоративний лист можна сміливо використовувати як дидактичний матеріал до практичних занять у межах навчальної програми «Культура усного і писемного мовлення», зокрема як засіб формування навичок етикету ділового спілкування.

Отож, на занятті відпрацьовуємо навички написання корпоративного листа з дотриманням норм ділового етикету, зокрема вміння шанобливо звертатися до адресата (різні форми звертання, називання особи на ім'я, використання форми кличного відмінка тощо), уміння представитися, уміння перепросити (наприклад, якщо лист пишуть у пізній час), уміння точно й коректно сформулювати прохання чи запитання, уміння толерантно подати інформацію (без категоричності, звинувачення тощо), уміння вітатися і прощатися (використовувати різноманітні етикетні формули, які є маркерами багатого мовлення), уміння послуговуватися завершальними (наприклад, «З повагою – Поліна Громко») та пом'якшувальними фразами (на жаль, мені шкода) в діловому листі тощо. Завдання до вправ із формування етики ділового спілкування (зокрема листування), розроблені із залученням текстів корпоративних листів здобувачів освіти, в основі мають прийоми аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння, редагування, складання текстів різних видів

листів тощо. Робота з формування навичок етикету ділового спілкування зумовлює також виконання супровідних вправ і завдань: щодо нормативного творення і використання в кличному відмінку чоловічих і жіночих імен по батькові, добору синонімів до пропонованих етикетних формул, усунення русизмів, кальок, тавтології, використання ділової лексики, фразеології, відпрацювання орфографічних і пунктуаційних навичок тощо.

Вважаємо, що пропонований шлях формування навичок етикету ділового спілкування є ефективним, оскільки, як показує практика, викликає інтерес самих здобувачів освіти, підвищує їхню мотивацію до навчання і, відповідно, рівень мовленнєвої культури.

Список використаних джерел:

1. Дервянко М.Ю. Мовленнєвий етикет як об'єкт поліаспектного вивчення. Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки. 2016. №1. С.122-131.

2. Дубовик С., Осемян А. Методика формування етикетного мовлення. Молодий вчений. Педагогічні науки. 2020. №4(80). С.139-144.

3. Проценко О.П. Мовленнєвий етикет як аксіологічний вимір культури поведінки і спілкування: дис. д-ра філос. наук: 09.00.07. Харків, 2004. 369 с.

Ivanova N. - *D.Sc. (Economics), Associate Professor*
Kherson State Agrarian and Economic University,
Kherson, Ukraine

BUSINESS COMMUNICATIONS: HOW UNDERSTANDING EVOLVES IN AN ERA OF CHANGE

The process of digital transformation has opened new horizons for all sectors of the economy, but at the same time has brought new challenges for management systems at various levels. In this context, business communications have not been an